

Съвременни концепции и политики за електронно правителство

гл. ас. д-р Георги Николов,
УНСС

Новите моменти в съвременното електронно правителство са свързани с предложението на Министерски Съвет да се реструктурира системата за електронно управление и да се създаде нова Държавна агенция „Електронно управление“, а оперативната съвместимост между отделните звена в държавната администрация да се осъществява от държавно предприятие“ Единен системен оператор“ (ЕСО). Според одобрената концепция¹, новата структура трябва да бъде в следния вид, според предложените от правителството нови тенденции в развитието на електронното управление в България:

Функционален обхват на структурите за е-управление:

1.1. Функционален обхват на консултативни органи

- Съвет за административна реформа;
- Съвет за електронно управление.

1.2. Функционален обхват на Администрацията на Министерския съвет

- Създаване, налагане и контрол на хоризонтални политики, правила и добри практики за модернизирание на администрацията;
- Управление на проекти за реализиране на хоризонтални политики за модернизирание на администрацията и намаляване на административната тежест.

¹ Концепция за създаване на Държавна агенция „Електронно управление“

1.3. Функционален обхват на Държавна агенция „Електронно управление“

- Създаване, налагане и контрол на политики, правила и добри практики за електронно управление, електронни съобщения и информационни технологии;

- Управление на проекти за реализиране на хоризонтални политики за електронно управление, електронни съобщения и информационни технологии;

Стратегическо планиране и законодателни инициативи за електронно управление, електронни съобщения и информационни технологии;

- Бюджетно програмиране и контрол;

- Координация на секторни политики за електронно управление;

- Координация на секторни и междуведомствени проекти за електронно управление;

- Изготвяне на правни и бизнес-анализи и изготвяне на стандарти за реализиране на електронно управление;

- Поддържане на централизирани регистри за нуждите на електронното управление;

- Поддържане на централизирани регистри за ИКТ активи (сгради, инфраструктура, оборудване, лицензи);

- Изграждане и развитие на информационни центрове, държавен частен облак и комуникационната мрежа на държавната администрация;

- Поддръжка на информационни центрове, техническа инфраструктура, комуникационна мрежа, оборудване и инфраструктурата на държавния частен облак;

- Осигуряване на информационна сигурност (физическа и комуникационна сигурност на ИКТ инфраструктурата);

- Автоматизирано удостоверяване на електронна идентичност за нуждите на държавната администрация (Център за електронна идентификация);

- Административен Help Desk (помощен център и единна точка за контакт за администрацията).

1.4. Функционален обхват на ДП „Информационно обслужване“

- Разработка и интеграция на електронни услуги;

- Извършване на специализирани одити и

анализи;

- Делегирано управление на междуправителствени проекти;

- Защита на информационна сигурност на приложните системи и електронните услуги;

- Поддръжка и системна администрация на бази данни, информационни системи, услуги и пр.;

- Доставчик на удостоверителни услуги;

- Държавен Help Desk за клиенти (помощен център и единна точка за контакт за гражданите и бизнеса).

Към настоящия момент, реализираните проекти свързани с електронното управление са както следва: проект „Развитие на административното обслужване по електронен път“, осъществен с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет“, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд и чрез тях е разработена, изградена и внедрена Софтуерна инфраструктура за информационни междурегистрови връзки наречени (RegiX)², за нуждите на служебно събиране на данни при предоставяне на електронни административни услуги предоставяни на гражданите и фирмите.³ По настоящем са реализирани междурегистрови връзки между най-използваните регистри в държавата. Това са регистрите на ГРАО (Национална база данни население, Класификатор на настоящите и постоянни адреси, Национален класификатор на населените места, Класификатор на локализационните единици), МВР (Регистър Български документи за самоличност, Единен регистър за чужденци и Регистър МПС) и Агенция по вписванията (Търговски регистър, Регистър БУЛСТАТ, Имотен регистър). За да се подобри административното обслужване посредством усъвършенстване на информационно комуникационната среда и надграждане на съществуващите и изграждане на нови централни системи на електронно правителство и ускоряване процеса на присъединяване на нови администрации към Софтуерната инфраструктура за информационни междурегистрови връзки (RegiX). Целта на този регистър е да отговори на нуждите от средство за ефективно “служебна

събиране на данни“, чрез автоматизиран обмен на данни за целите на административното обслужване.

Развитието на информационните системи в администрацията е свързано с преодоляването на редица предизвикателства в областта на системната интеграция и оперативната съвместимост.⁴ Ефективния обмен на данни между различни системи в администрацията ще бъде осигурен чрез прилагане на европейската и националната рамка за оперативна съвместимост и международните стандарти, на които те отговарят.

Едно от условията за администрациите консуматори е да създадат VPN (виртуална частна мрежа) свързаност с КТЦЕП (Контролно технически център за електронно правителство) - Бояна. Отбелязва се, че Националната програма за оперативна съвместимост се явява една от важните предпоставки за успешна комуникация с потребителите на електронни услуги предоставяни от системите на електронното управление. Средата за автоматизиран обмен на данни с регистрите на централната администрация е определена като средство за осъществяване на взаимодействие между администрациите в контекста на въвеждане на Комплексно Административно Обслужване. Осигуряване на сигурността на данните и информационните системи се реализира чрез опосредстване на директния достъп до данни в регистрите. При разработката на локалните адаптери за достъп до данните се прилага принципът на изолация. Независимо от начина на достъп - чрез директен достъп до базата данни или чрез специално-разработени уеб услуги (това са 2-та принципни механизма, които се прилагат навсякъде) - винаги се изгражда слой, който опосредства, изолира достъпа до същинските данни. Когато адаптерът достъпва същинските данни това се постига чрез създаване на изгледи (View) в базата данни и отделен БД потребител, на когото се дават права за четене само и единствено до така дефинираните изгледи. Когато достъпът от адаптера е през уеб услуга, самата уеб услуга представлява слой на изолация на същинските данни - адаптерът има достъп само до това, което е заложено в дефиницията на уеб услугата и в нейния програмен код. Тази реализация на

² RegiX- среда за осъществяване на обмен на данни от регистрите на централните администрации.

³ <http://regixaisweb.egov.bg/RegiXInfo/>

⁴ Доклада за прилагане на комплексното административно обслужване в държавната администрация 2015 г.

достъпа също така прави адаптера независим от неголеми промени в структурата на базата данни на регистъра.

Комуникация между ядрото на RegiX и локалните адаптери в отделните администрации- ПАД

Комуникацията между централния сървър на RegiX и локалните адаптери при регистрите се осъществява по специално изградена частна мрежа с шифрована комуникация (VPN). Когато администрацията - собственик на регистър желае да извлича данни от други регистри, присъединени към RegiX, тогава се осъществява връзка/интеграция към/с Входната точка за консуматори а информационният обмен се осъществява по същата шифрована частна мрежа.

Контрол на достъпа при извикване на услуга за обмен на данни през RegiX.

RegiX предоставя на администрациите възможност да извличат данни от свързаните регистри, извиквайки набор от уеб услуги. Ядрото на RegiX обработва заявките като ги препраща към локалните адаптери при регистрите и след това препраща резултата към администрацията- консуматор. За обслужване на заявка към RegiX от консуматора се изисква предоставяне на цифров X509 сертификат, който предварително е регистриран в базата данни на RegiX, Без сертификат или с невалиден или нерегистриран в базата данни такъв услуга не може да бъде заявена и RegiX отхвърля заявката със съобщение за грешка. Сертификатите се издават и предоставят на администрациите - консуматори като част от процеса по присъединяване. Сертификатът се регистрира в базата данни на RegiX, като всеки локален администратор на RegiX за даден регистър дава изричен достъп до услугите за извличане на данни от съответния регистър и настройва филтрирането на достъпните данни съгласно приложимите правни и други регламенти индивидуално за всяка администрация-консуматор. А-дминистраторът трябва изрично да разреши получаването на данни за съответния консуматор, т.е. самото регистриране на сертификат не дава автоматично достъп, а за всеки регистър трябва да бъде зададено експлицитно право за достъп и правила за филтриране на данните.

Респективно, локалният администратор на даден регистър може да отнеме правата за достъпна конкретна администрация - консуматор или да модифицира правилата за филтриране.

Изискване за интеграция на система консуматор със сървърите за автентикация на българската електронна идентичност

RegiX ще изисква от системите, чрез които консуматорите заявяват уеб услуги за обмен, предоставяне на валиден SAML Assertion security token, получен в резултат на успешна автентикация към системата на българската електронна идентичност. По този начин викащата страна недвусмислено показва кое физическо лице, от коя администрация (на базата на предоставения сертификат, описан в предната точка) извиква уеб услугите на RegiX.

Всяка заявка за уеб услуга на RegiX е обект на детайлен одит в специален журнал. В журнала се регистрира информация, включваща от коя администрация, с кой сертификат, с чия електронна идентичност, коя уеб услуга, по кое време, от какъв IP адрес на викащия агент е заявена услуга, детайли от комуникацията със съответния адаптер и др. Детайлният журнал е на разположение за преглед от оторизирания (те) локален администратор (и) от всяка администрация - собственик на съответен регистър. Тази служебна информация може да бъде предавана на информационната система на регистъра чрез адаптера, за водене на локален журнал на комуникацията с RegiX.

В определени случаи, в които базата данни на даден регистър е силно натоварена с OLTP заявки при оперативната работа на съответната информационна система е възможно да се създаде огледално копие на данните за заявки в регистъра, от които съответният локален адаптер на RegiX да извлича данни. Различните комерсиални системи за управление на бази данни, които се използват в информационните системи на регистрите на централната администрация обикновено предоставят вградени средства, инструменти и механизми за създаване на огледални копия, включващи само необходимите данни.

Като средство за контрол от страна на администрацията, собственик на регистър, включен към RegiX е реализирана

функционалност за активиране и изключване на локалния адаптер от обмена, като по същество това ще включи или изключи комуникацията с даден регистър. Типична ситуация; която би наложило употребата на тази функционалност е случай, когато информационната система на даден регистър е изключена за профилактика или поради технически проблем. Чрез прекъсването на комуникацията с регистъра се предотвратява натрупването на заявки към регистъра в опашката на RegiX.

Инфраструктурата за междурегистрови връзки RegiX е инструмент за обмен на данни от администрация собственик на регистър към администрация консуматор на данни от регистъра. Това не изключва необходимостта от уреждане на взаимоотношенията между администрацията собственик и администрацията консуматор на данните от регистъра с взаимно споразумение, ако такива са правилата на администрацията собственик. В RegiX са предвидени всички средства за администриране на обмена между RegiX и регистъра, така че администрацията собственик да има пълен контрол за включване/изключване на обмена, задаване на правила за филтриране на данните, детайлен журнал и одит на обмена. Правилата за администриране на достъпа до услугите и данните от конкретния регистър могат да бъдат приложени към подобно споразумение.

Използвана литература:

1. Dokova, S. Current trends for the use of e-governance in modeling spatial, V International Conference "e-governance", a collection of writings, ed. TU Sofia, 2013, pp. 153-161.
2. Dokova, S. Nikolov, G., E - Government, Nora -2000, 2013.
3. Hristov, H. Organization of public administration. - Sofia: IM "Economy", 2007.
4. Dokova S. Territorial and Administrative Unit Problematic Aspects, "Thrace – M" 2010.
5. Dokova, S. K. Petrov, Regional Development and Regional Policy. Sofia, "Avangard Prima" 2012.